

Tarkan Güyük

Bilgi çağında liderlik savaşları

'Çağ' kelimesini belli bir dönemi anlatmak için kullanırız. Önemli olan, dönemin süresi değil de daha çok bize ve hayatımıza etkileridir. Örneğin 'gençlik çağlarımız' derken 10-15 yıldan bahsediyorken 'ortaçağ' dediğimizde MS 375'ten başlayıp 1453'te İstanbul'un fethi ile biten 1078 yıldan bahsediyoruz. Tarih çağları, genelde birçok neslin doğup, yaşayıp öldüğü, dünya sanat, kültür ve bilimine önemli mirasların bırakıldığı dönemlerdir. Bunların sona ermesi veya önümüze yeni ufuklar açmasıyla yeni bir çağ başlar.

1453'te Doğu Roma'nın merkezi olan İstanbul'u alan Fatih Sultan Mehmet, bu hareketi ile bir çağı kapattığının farkında mıydı bilinmez. Ancak bugün hepimiz internet ile başlayan bir bilgi (*information*) çağında olduğumuzun açıkça farkındayız. Aklımıza gelen veya gelmeyen birçok bilgiye Google'dan birkaç saniye içinde ulaşırken istatistik raporlarından insanlığın bugünlerde neleri merak ettiğini ve sorguladığını da izleyebiliyor, buna göre kendimize bir rota bile çizebiliyoruz.

'Information' ile 'knowledge' arasında ne fark var?

Çağımız düşünürleri, içinde bulunduğumuz çağ konusunda daha da ileri gitmiş durumdadır. Onlar bilgi (*information*: bilgi, malumat, haber) çağını geride bırakıp bir sonraki aşama olan bilgi (*knowledge*: *ilim, irfan, kanı*) çağına girdiğimizi söylüyorlar. Gelişmiş toplumlarda halen bu iki kelimenin farkı tartışılıyor. Genel kabul gören görüşe göre 'information', belli bir durumu anlatmak için kullanılan verileri içerirken 'knowledge' bu verileri nasıl yorumlamamız ve nasıl yönetmemiz gerektiğine karar vermemizi sağlıyor.

Bir örnek vermek gerekirse; bankaya gidip hesap numaramızı (301-801234) vererek hesap bakiyemizi sorduğumuzda müşteri yetkilisine bir 'information' sağlamış oluyoruz. Buna karşılık müşteri yetkilisi, kafasında bu bilgiyi NASIL değerlendireceğini, bilgisayarında hangi işlemleri yaparak önüne çıkan ekrandaki bilgileri NASIL yorumlayıp, bunu müşterisinin anlayacağı şekilde NASIL sunacağını tasarlıyor. Bu noktada yeni bilgi çağının (*knowledge*) bir sonucu olan bilginin yorumlanması başlıyor. Bugün şirketler, bilgiyi yorumlayabilmek için bilgi sistemlerine (*BI=Business Intelligence*) milyonlarca dolarlık yatırımlar yapıyorlar. Ellerindeki bilgi denizinden, işe yarar bilgiye ulaşmak için bilgiyi saklama ve analiz etme yeteneklerini geliştiriyorlar. Bu çaba, bir bakıma, bugünün inovatif dünyasının bir yansıması. Genel kabul gördüğü üzere, "İnovasyonlar, sonucunda maddi kazançlar sağlayan yeniliklerdir" diyerek yenilikle inovasyonu birbirinden ayırdığımız gibi, sonucunda işe yarar ve maddi fayda sağlayabilen bilgiye de 'knowledge' demek mümkün.

Knowledge çağı matbaanın icadı ile başladı

Gerçekte 'knowledge' çağı dünya geneli için çok yakın zamanda başlarken dünyanın gelişmiş ülkeleri için bu süreç matbaanın icadı ile başladı diyebiliriz. İlk matbaa makinesi ile bir insanın bir kitabı kopyalama süresi içinde 100 kitabın basılması mümkün olunca, bilginin dağılımı ve işlenmesi süreci de hız kazanıyor. Gelişmiş ülkelerde 'knowledge' çağına geçiş diğer güzel bir örneği ise ünlü 'Sanayi Devrimi'dir. 1640'larda Otto von Guericke, yaşadığı yerin adı ile anılan Magdeburg yarımkürelerinin içini boşaltıp ilk hava boşluğunu bulmuştu. Toricelli ve Viviani ise 1644'te hava basıncının civayı 76 cm yüksekçe çıkardığını

Çağımız düşünürleri bilgi (*information: bilgi, malumat, haber*) çağını geride bırakıp bir sonraki aşama olan bilgi (*knowledge: ilim, irfan, kanı*) çağına girdiğimizi söylüyorlar. Bilgiyi üretebilen, ürettiği bilgiyi dehası, tecrübesi ile 'knowledge'a çevirebilen milletler veya kurumlar geleceğin liderleri oluyor. Şu anda sormamız gereken asıl soru bundan sonrasındır. Bir sonraki çağın adı ne olacak? Eğer çağlara adını, o dönemi en çok etkileyen unsur veriyorsa, kanımızca bu çağ 'insan' çağı olmalıdır. İnsanın insanı keşfettiği çağ...

görmüşlerdi. Son noktayı ise yüksek basınç altında suyun kaynama noktasının 1000'nin üstüne çıktığını gözleyen Papin koymuştu. İlk düdüklü tencerenin de mucidi olan Papin, kendisinden sarayının bahçesindeki suları yüksek kulelere çıkartıp buradan aşağıya çağlayan gibi akıtmasını isteyen Kasse Dükası sayesinde de ilk buhar makinesini bulan kişi oldu.

Ama bunu ticari bir ürün olarak geliştirip piyasaya ilk veren Newcomen oldu. Kendisinin 1720'ye doğru geliştirdiği otomatik tertibatlı makineler, piston koluna dakikada 12-16 inme çıkma yaptırıyorlardı. Bu sayede Londra şehri sular idaresi Thames Nehri'nden aldığı suyu 37 metre yükseğe çıkarabiliyordu. Gariptir ki buhar makinesi dendiğinde birçoğumuzun aklına bu isimlerin hiçbiri gelmez. Makinenin icadı bizler için James Watt'tır.

Fransız Devrimi 'inovasyon'dan değil 'buhar'dan

Gerçekten de genç James Watt kendisine 'information' olarak gelen bu bilgileri almış, kendi içinde değerlendirmiş ve yaptığı denemeler sonucunda 'knowledge' kullanarak dünyaya o dönemin en ekonomik buhar makinesini hediye etmiştir. Bu sayede Newcomen'in dakikada 12-16 iniş çıkış yapan makinesine karşılık olarak Watt'ınki dakikada 60 hareket yapabilmıştır.

Watt'ın buhar makinesi İngiltere'nin, maden zenginliklerinin derinliklerine inebilmesini (*derinlerden boşaltılan sular sayesinde*) sağlayınca, bu ülke maden ve maden kömürü üretimini o kadar arttırmıştır ki Romalıların maden çıkarmaya başlamasından 18. yüzyıla dek elde edilen tüm demirin bir kat fazlasını elde etmişlerdir. Böylece İngiltere birkaç yılda maden ve kömür bakımından bütün uluslardan daha zengin olmuştur. Hızla çoğalan zenginlik İngiltere'ye bütün dünya milletlerinin üzerinde bir egemenlik ve liderlik sağlamıştır.

Bu liderlik öyle boyutlara ulaşmıştır ki, Otto Hohannsen, 'Demirin Tarihi' adlı kitabında 'Fransız Devrimi'ni yaratan motivasyonun düşünce devrimi değil, İngiltere'nin buhar makinesi ile dünya pazarlarını ele geçirmesi ve Fransa'nın bu nedende düştüğü maddi sıkıntı olduğunu iddia edebilmiştir.

Sonuçta ortaya çıkan gerçek, bilgiyi üretebilen, ürettiği bilgiyi dehası, tecrübesi ile 'knowledge'a çevirebilen milletlerin veya kurumların geleceğin liderleri olacaktır.

İnsanın insanı keşfettiği çağa girdik

Belki de şu anda sormamız gereken asıl soru bundan sonrasındır. Bir sonraki çağın adı ne olacaktır? Eğer çağlara adını, o dönemi en çok etkileyen unsur veriyorsa, kanımızca bu çağ 'insan' çağı olmalıdır. İnsanın insanı keşfettiği çağ... Başarılı olmanın, ileriye gitmenin, lider olmanın, rekabetçi olabilmenin, inovatif olabilmenin en önemli unsuru 'doğru insan'a sahip olmanın önemi tüm ülkelerin ve kurumların birincil önceliği olacaktır. Liderliğe oynayan ülkeler (*Çin, Hindistan, İsrail, vs*) veya firmalar bu gidişin farkında olarak, bu konuya ciddi anlamda yatırım yapmışlardır. Önümüzdeki uzun yüzyılda insan kalitesini yükseltebilen, dünya bilgisine ve kültürüne katkı koyup, bunun üretilmesinde en fazla payı alan ülkeler liderliği ele geçirecekler.

Bunlar yapılması zor, şifreli bilgiler değiller. Sonuçta uluslararası ve küresel dediğimiz şirketler zaten bunu başarabildikleri için bu noktalara gelebilmişler. Hepimizin bildiği gibi Lever, P&G gibi FMCG (hızlı dönen tüketim malzemeleri) şirketleri, Deloitte, PwC gibi denetim firmaları, her zaman buldukları ülkelerin insan gücünün krem tabakası ile çalışıyorlar. En iyilerle çalışmalarına rağmen her yıl başarı eğrisinin altında kalan küçük bir yüzdeyi sürekli olarak yeniliyorlar. Bu yaklaşım, insanları hep eğrinin yukarısında olmak için kamçılarken bir yandan da bu şirketlerin imrendiren kârlılıklarının sigortası oluyor.

Bilgi hayatımıza yön veriyor

Bilindiği üzere, Avrupa Topluluğu, hızla gelişen ve rekabete açılan dünyada, varlığını sürdüreceği stratejisini şu kelimelerle belirlemiştir: "Dünyanın en rekabetçi ve bilgi tabanlı (knowledge-based) ekonomik gücü olmak." 'İnsan çağı'na hazırlık anlamını da taşıyan bu strateji doğrultusunda 1999'da 'Bologna Deklarasyonu'nu yayımlayan AB, bu süreç içinde yüksek eğitimini uluslararası anlamda çekici kılmayı (*tüm dünya beyinlerini AB üniversitelerinde toplayabilmeyi*) hedefliyor.

Bilgi her anlamı ile hayatımıza yön veriyor. Bilgiye de yön verebilen, şekillendirebilen bilgi sanatçıları yaratabildiğimiz ve bunları geliştirebildiğimiz sürece liderlik yarışında bir şansımız olacaktır. 375 yılında Büyük Roma İmparatorluğu'nu Katolik Batı ve Ortodoks Doğu olmak üzere ikiye ayıran sınırın Saraybosna'dan geçtiğini bilmezsek, 1500 yıl sonraki I. Dünya Savaşı'nın fitilinin neden burada ateşlendiğini anlamamız da çok kolay olmayacaktır.